

Informatīvais ziņojums

„Par droša elektroniskā paraksta pilnīgas ieviešanas iespējām valsts pārvaldē”

Pamatojoties uz Ministru kabineta 2008. gada 14. jūlija sēdes protokola Nr. 49 44.§ 4. punktu, kā arī ievērojot Ministru kabineta 2008. gada 1. aprīļa sēdē izskatītajā informatīvajā ziņojumā „Par valsts akciju sabiedrības „Latvijas Pasts” problēmām, kas saistītas ar pasta pamatpakalpojumu nodrošināšanu Latvijas teritorijā” (prot. Nr. 21 53.§) iekļautos priekšlikumus un Ministru kabineta 2008. gada 28. maija ārkārtas sēdē izskatītos priekšlikumus par valsts akciju sabiedrības „Latvijas Pasts” turpmāko rīcību saistībā ar sertifikācijas pakalpojumu nodošanu citai institūcijai (prot. Nr. 35 2.§), Īpašu uzdevumu ministra elektroniskās pārvaldes lietās sekretariāts (turpmāk – Sekretariāts) ir izstrādājis informatīvo ziņojumu „Par droša elektroniskā paraksta pilnīgas ieviešanas iespējām valsts pārvaldē” (turpmāk – informatīvais ziņojums).

1. Esošā situācija – sasniegtais

Eiropas Parlamenta un Padomes 1999. gada 13. decembra Direktīvā 1999/93/EK par Kopienas elektronisko parakstu sistēmu (turpmāk – Direktīva 1999/93/EK), drošs elektroniskais paraksts atzīts par nozīmīgu līdzekli informācijas sabiedrības un pakalpojumu attīstībai. Eiropas Komisijas augsta prioritāte ir arī personas elektroniskās identifikācijas iespējas, tādējādi samazinot papīra dokumentu apriti, īpaši elektronisko iepirkumu un ceļojuma dokumentu drošības pasākumu harmonizācijas jomā. Eiropas Komisija ir uzsākusi aktivitātes, lai integrētu nacionālos elektroniskos pakalpojumus elektroniskajā identifikācijas (turpmāk – eID) kartē, lai nodrošinātu iespēju apliecināt identitāti un izmantot valsts elektroniskās identitātes sistēmas (paroles, ID kartes, PIN kodus utt.) visā Eiropas Savienībā.

Latvijā 2006. gadā ir pabeigta Direktīvas 1999/93/EK prasībām atbilstoša sertifikācijas pakalpojumu infrastruktūras izveide un no 2006. gada oktobra Latvijā ir pieejams droša elektroniskā paraksta pakalpojums. Droša elektroniskā paraksta nesējā ir ietverti divi sertifikāti – autentifikācijas sertifikāts, kas nodrošina personas autentificēšanas iespēju elektroniskā vidē un elektroniskā paraksta sertifikāts, ko izmanto dokumenta elektroniskai parakstīšanai. Sekretariāts veica vienotu iepirkuma procedūru droša elektroniskā paraksta radīšanas viedkaršu un to nolasīšanas iekārtu iepirkumam valsts iestāžu un pašvaldību darbinieku vajadzībām. Statistika par ministriju un to padotības iestāžu darbinieku pasta nodaļās iesniegto pieteikumu skaitu, kā arī izņemto elektroniskā paraksta radīšanas viedkaršu skaitu sniegta informatīvā ziņojuma pielikumā.

Tā kā atkārtots centralizēts iepirkums nav paredzēts, turpmāk, lai nodrošinātu elektronisko dokumentu apriti, iestādēm pašām jāplāno līdzekļi IUMEPLzino_031108_epar_valsts_parv; Informatīvais ziņojums „Par droša elektroniskā paraksta pilnīgas ieviešanas iespējām valsts pārvaldē”

elektroniskā paraksta radīšanas viedkaršu iegādei to darbiniekiem pēc valsts iepirkuma ietvaros izsniegto droša elektroniskā paraksta radīšanas viedkaršu derīguma termiņa beigām. Lai lietotu droša elektroniskā paraksta radīšanas viedkarti, nepieciešams arī viedkaršu lasītājs. Vidējā viena viedkartes lasītāja cena ir sākot no Ls 8, Ls 10 līdz Ls 25 un tos var iegādāties AS „Latvijas pasta pakalpojumu tīkls” IT pakalpojumu centros, interneta veikalos, iestādei rīkojot konkursu par vienotu viedkaršu lasītāju iepirkumu u.c.

Ņemot vērā, ka Latvijā līdz šim nav regulēts personas identifikācijas un autentifikācijas elektroniskā vidē jautājums, kā arī nav pieejams neviens valsts atzīts personas autentificēšanas līdzeklis elektroniskā vidē, autentifikācijas sertifikāts *de facto* kalpo par fiziskas personas identificēšanas līdzekli elektronisko pakalpojumu saņemšanai. Atbilstoši Valdības rīcības plānā uzdotajam, Sekretariāts ir uzsācis universālo identifikācijas karšu koncepcijas projekta izstrādi, paredzot identifikācijas kartē iekļaut droša elektroniskā paraksta radīšanas un autentifikācijas sertifikātus un likumprojekta par elektroniskajiem pakalpojumiem projekta izstrādi.

Ar Ministru kabineta 2007. gada 17. decembra rīkojumu Nr. 810 „Par Koncepciju par elektroniskās vēlēšanu sistēmas izveidi” apstiprināta Sekretariāta izstrādātā Koncepcija par elektronisko vēlēšanu sistēmas izveidi. Koncepcija paredz izmantot droša elektroniskā paraksta viedkartē ietvertu autentifikācijas sertifikātu kā vienu no iespējamiem autentifikācijas līdzekļiem.

Gatavojot atzinumus par citu valsts pārvaldes iestāžu izstrādātiem normatīvo aktu projektiem, Sekretariāts izvērtē, vai tiek nodrošināta dokumentu (veidlapu, izziņu, pieteikumu, u.c.) iesniegšanas iespēja elektroniska dokumenta formā.

Ņemot vērā, ka elektronisko dokumentu primārā pielietojuma sfēra šobrīd ir saziņa valsts pārvaldes ietvaros, iestādēm būtu jāuzņemas iniciatīva šīs novitātes ieviešanā. Uzsākot obligātu droša elektroniskā paraksta izmantošanu saziņā starp valsts pārvaldes iestādēm, tiks radīts nepieciešamais prasmju apjoms droša elektroniskā paraksta viedkartes pielietošanā ierēdņu vidē, kas veicinās informācijas izplatīšanu par tā pielietošanu un plašāku izmantošanu arī pārējā sabiedrības daļā.

Informatīvajā ziņojumā tiek sniegti tikai daži piemēri, kas atspoguļo droša elektroniskā paraksta izmantošanas iespējas, sniedzot valsts pārvaldes un pašvaldību pakalpojumus.

Lai nodrošinātu Izglītības sistēmas informatizācijas programmas „Informācijas un komunikācijas tehnoloģijas izglītības kvalitātei” mērķa „Veicināt izglītotas un radošas personības veidošanos, paaugstinot izglītojamo zināšanas, prasmes un iemaņas informācijas un komunikācijas tehnoloģiju pielietošanā” sasniegšanu, nozīmīga ir droša elektroniskā paraksta izmantošana programmā minēto apakšmērķu un rīcības virzienu sasniegšanā, tādejādi nodrošinot minētā mērķa īstenošanu.

Izglītības un zinātnes ministrijas izstrādātajā Ministru kabineta noteikumu projektā „Noteikumi par vispārējās vidējās izglītības standartu un vispārējās IUMEPLzino_031108_epar_valsts_parv; Informatīvais ziņojums „Par droša elektroniskā paraksta pilnīgas ieviešanas iespējām valsts pārvaldē”

vidējās izglītības mācību priekšmetu standartu” mācību priekšmeta „Informātika” standartā ir ietverta apmācība droša elektroniskā paraksta lietošanai. Šim nolūkam VAS „Latvijas Pasts” izstrādājis mācību līdzekli un nodrošinājis izglītības iestādes ar speciālu aprīkojumu un programmatūru droša elektroniskā paraksta lietošanas apmācībai. Normatīvajos aktos ir iestrādātas prasības, kas ļauj izglītības iestādēm sniegt izglītības statistikas atskaites un apmainīties ar informāciju centralizēto eksāmenu organizēšanā elektroniski, izmantojot drošu elektronisko parakstu.

Kultūras ministrijas pakļautībā esošās Valsts aģentūras „Kultūras informācijas sistēmas” realizētā Valsts vienotās bibliotēku informācijas sistēmas („Gaismas tīkls”) projekta galvenais mērķis bija izveidot saskaņotu valsts un publisko bibliotēku informācijas sistēmu, sniegt universālus informācijas pakalpojumus lasītājiem gan informācijas meklēšanā, gan nepieciešamo grāmatu, publikāciju, izziņu un dokumentu piegādē no Latvijas un starptautiskiem informācijas avotiem. Latvijas valsts un Bila un Melindas Geitsu fonda līdzfinansētais publisko bibliotēku attīstības projekts ir turpinājums „Gaismas tīkla” projektam, kura ietvaros visas Latvijas publiskās bibliotēkas tiks nodrošinātas ar mūsdienīgu datortehniku, platjoslas pieslēgumu internetam un WiFi bezvadu pieeju internetam. Bibliotekāriem un bibliotēku apmeklētājiem projekta laikā būs iespēja saņemt datorierīču un internetlietotājprasmju apmācību. Līdz 2008. gada septembra beigām ar valsts apmaksātām droša elektroniskā paraksta radīšanas viedkartēm tiks nodrošināti vismaz 1 850 Latvijas bibliotēku darbinieki, kā arī nodrošināta to apmācība droša elektroniskā paraksta izmantošanai. Tādējādi iedzīvotāji padomus par droša elektroniskā paraksta lietošanu varēs saņemt arī visās publiskajās bibliotēkās. Drošs elektroniskais paraksts tiek izmantots arī lai nodrošinātu informācijas un komunikācijas tehnoloģiju infrastruktūras modernizāciju un uzturēšanu, kā arī nodrošinātu Kultūras ministrijas pakļautībā esošās Valsts aģentūras „Kultūras informācijas sistēmas” komunikāciju ar skolu bibliotēkām.

Medicīna uzskatāma par vienu no vissvarīgāk attīstāmajām jomām elektronisko pakalpojumu un tai skaitā droša elektroniskā paraksta izmantošanai. Jāņem vērā, ka e-veselības risinājumu nodrošināšanā īpaši uzsverams ir datu aizsardzības jautājums. Īstenojot e-veselības pamatnostādnes, katrs sabiedrības loceklis un veselības aprūpes pakalpojumu sniedzējs varēs iegūt saprotamu, kvalitatīvu un uzticamu informāciju par veselības aprūpi, sākot no slimības vēstures elektroniskā formā, pacienta elektroniskās veselības kartes, kā arī pilnu informāciju par veselības aprūpes iespējām Latvijā un ārvalstīs. Plānots attīstīt arī telemedicīnu un elektronisko diagnostiku. Īstenojot e-veselības pamatnostādnes, visas ārstniecības iestādes, kurās tiek uzkrāta informācija par pacientiem, statistiskā informācija, farmaceitiskie reģistri un cita veida veselības informācija, tiks saslēgtas vienotā informācijas sistēmā, tādējādi nodrošinot elektronisko datu apmaiņu, ātru informācijas ieguvī un iespēju izvērtēt šo informāciju dažādos griezumos politikas veidošanai. E-veselības sistēmās esošie sensitīvie dati tiks aizsargāti atbilstoši normatīvajos aktos IUMEPLzino_031108_epar_valsts_parv; Informatīvais ziņojums „Par droša elektroniskā paraksta pilnīgas ieviešanas iespējām valsts pārvaldē”

noteiktajam. Kā norādīts līgumā „Elektroniskās veselības kartes informācijas sistēmas koncepcijas izstrāde”, datu aizsardzības principiem, kas ir izveidojami sistēmā ir jāietver:

- visu lietotāju viennozīmīga autentifikācija;
- medicīniskās informācijas parakstīšana;
- lietotāju autorizācija pēc principa, lai katrs pēc iespējas var piekļūt tikai tai informācijai, kas tam ir nepieciešama savu uzdevumu veikšanai;
- audita ierakstu veidošana;
- datu šifrēšana;
- procedūru, normatīvās bāzes un procesu izveide sistēmas lietošanai.

Elektronisko veselības karšu ieviešana ir iekļauta pamatnostādņu „e-Veselība Latvijā” īstenošanas plānā 2008.-2010. gadam. Vienlaikus ar elektronisko veselības karšu informācijas sistēmu izveidi Veselības ministrijas Veselības aprūpes nozares informācijas sistēmu arhitektūra paredz izveidot e-veselības informācijas sistēmu integrācijas platformu, kas kalpos dažādu lietojumprogrammu savstarpējās sadarbības nodrošināšanai. Integrācijas platforma nodrošinās identifikācijas un autentifikācijas servisu, ziņojumu apmaiņas servisu, noteiktus biznesa orientētus servisu (piemēram, maksājumu servisu) un saskarnes ar noteiktām informācijas sistēmām un izmantojama, lai nodrošinātu elektronisko veselības karšu informācijas sistēmu un ārstniecības iestāžu informācijas sistēmu savstarpējo informācijas apmaiņu, autentifikāciju un autorizāciju.

Kā pozitīvs piemērs minami pēc Sekretariāta un apdrošināšanas sabiedrību iniciatīvas veiktie grozījumi Sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas likumā, kā rezultātā no 2008. gada jūnija apdrošināšanas līgumu ir iespējams noslēgt elektroniski un transportlīdzekļu vadītājiem, pārvietojoties Latvijas Republikas robežās, vairs nav jābūt līdzīgai sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas polisei, jo visi dati par minētās polises noslēgšanu un spēkā esamību pieejami sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas informācijas sistēmā.

Sekretariāts sadarbībā ar Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldi un Iekšlietu ministrijas Informācijas centru izstrādājis elektroniskos pakalpojumus, tai skaitā, dokumenta pārbaude „Nederīgo dokumentu reģistrā”, ziņas par personām, kuras reģistrējušas dzīvesvietu manā īpašumā, pārbaude, vai dati par personu ir iekļauti Iedzīvotāju reģistrā un vai nav ziņu par personas nāvi, pārbaude, vai personai ir spēkā dzīvesvietas reģistrācija tās norādītajā adresē.

Satiksmes ministrijas padotības iestāde VAS „Ceļu satiksmes drošības direkcija” izstrādājusi elektronisko pakalpojumu „Mani Dati CSDD”, kas piedāvā iespēju aplūkot informāciju par piederošiem un turējumā esošajiem transporta līdzekļiem, transportlīdzekļa reģistrācijas datiem, tehniskās apskates datiem, obligātās civiltiesiskās apdrošināšanas datiem, reģistrētajiem liegumiem, personai izsniegto vadītāja apliecību, personas pārkāpumu uzskaites punktiem un nenomaksātiem sodiem.

IUMEPLzino_031108_epar_valsts_parv; Informatīvais ziņojums „Par droša elektroniskā paraksta pilnīgas ieviešanas iespējām valsts pārvaldē”

Sekretariāts sadarbībā ar Rīgas un Ventspils pilsētu pašvaldībām izstrādājis elektroniskos pakalpojumus pašvaldības domes lēmuma noraksta pieprasīšana (Rīgas pilsētas pašvaldība), bāriņtiesas lēmuma noraksta pieprasīšana (Rīgas pilsētas pašvaldība), personas dati pašvaldībā (Rīgas pilsētas pašvaldība un Ventspils pilsētas pašvaldība), kas pieejami gan pašvaldību mājas lapās, gan elektronisko pakalpojumu valsts portālā www.latvija.lv.

2. Droša elektroniskā paraksta pakalpojuma pieejamības un izmantošanas veicināšana

Ņemot vērā, ka eID kartes Latvijā līdz šim nav ieviestas, droša elektroniskā paraksta radīšanas viedkartes ar tajā iekļauto autentifikācijas sertifikātu, ir vienīgais līdzeklis, kas nodrošina personas identificēšanas iespēju elektroniskā vidē Latvijā. Ņemot vērā droša elektroniskā paraksta infrastruktūras izveides un uzturēšanas dārdzību, plašai sabiedrībai Latvijā elektroniskā paraksta pakalpojums pieejams par maksu, kas kavē tā plašu izmantošanu. Problēma risināma, iekļaujot droša elektroniskā paraksta radīšanas un autentifikācijas sertifikātus eID kartē, būtiski paplašinot personu loku, kurām pieejams līdzeklis personas identifikācijai elektroniskā vidē un elektronisku dokumentu radīšanai. Minēto uzdevumu Sekretariāts risina, pildot Valdības rīcības plānā un Ministru kabineta 2008. gada 3. jūnija rīkojuma Nr. 305 „Par Valsts pārvaldes politikas attīstības pamatnostādņem 2008.-2013. gadam” 7.2. apakšpunktā Sekretariātam doto uzdevumu par universālo eID karšu koncepcijas projekta izstrādi. Saskaņā ar universālo identifikācijas karšu koncepcijas projektu (tā iesniegšanas termiņš Ministru kabinetā ir 2008. gada 1. decembris), universālās eID kartes plānots ieviest līdz 2010. gada 1. jūlijam. Līdz ar eID karšu izmantošanas uzsākšanu, atsevišķu droša elektroniskā paraksta radīšanas viedkaršu izdošana zaudēs aktualitāti, un papildus budžeta līdzekļi droša elektroniskā paraksta radīšanas viedkaršu iegādei valsts iestāžu darbinieku vajadzībām nebūs nepieciešami.

Kā aktīvākās valsts pārvaldes iestādes, kuras saziņā izmanto elektroniski parakstītus dokumentus, minamas Veselības ministrija, Zemkopības ministrija, Sekretariāts, Valsts kase, Finanšu un kapitāla tirgus komisija, Latvijas Pašvaldību savienība. Diemžēl līdzšinējā pieredze rāda, ka brīvprātīguma princips nav veicinājis plašu elektronisko dokumentu apriti valsts pārvaldes iestāžu vidū, lai gan valsts pārvaldes iestāžu darbinieki ir nodrošināti ar droša elektroniskā paraksta radīšanas līdzekļiem un viedkaršu lasītājiem. Jāsecina, ka, saglabājot brīvprātības principu elektronisko dokumentu izmantošanā valsts pārvaldes iestādēs, elektronisko dokumentu aprites apjoms būtiski nepalielināsies. Lai situāciju būtiski uzlabotu, vienlaikus neradot neprognozējamās problēmas, kad notiks pāreja tikai uz elektronisko dokumentu apriti, nepieciešams nodrošināt iestāžu saraksti elektronisku dokumentu formā. Sekretariāts uzskata, ka vispirms elektroniskā dokumentu aprite jāuzsāk ar tiem

lietvedības nomenklatūras dokumentiem, kuri nav paredzēti arhivēšanai vai ilgstošai uzglabāšanai.

Ministru kabineta 2002. gada 12. marta noteikumi Nr. 111 „Ministru kabineta kārtības rullis” (turpmāk – MK kārtības rullis) neparedz elektronisku dokumentu (Elektronisko dokumentu likuma izpratnē) izmantošanu, lai gan pastāvošā kārtība (Ministru kabineta 2002. gada 28. maija instrukcija Nr. 3 „Ministru kabineta kārtības rullī noteikto dokumentu elektroniskās aprites kārtība”) paredz dokumentu elektronisko versiju iesniegšanu Valsts kancelejā. Lai nodrošinātu, ka MK kārtības rullī noteiktie dokumenti tiek noformēti elektronisko dokumentu formā, kā arī izskaustu papīra formas dokumentu apriti starp Valsts kanceleju un ministrijām, ir nepieciešams grozīt MK kārtības rulli un Ministru kabineta 2002. gada 28. maija instrukciju Nr. 3 „Ministru kabineta kārtības rullī noteikto dokumentu elektroniskās aprites kārtība”. Sekretariāts ir uzsācis minēto tiesību aktu grozījumu izstrādi.

Lai veicinātu elektronisko pakalpojumu attīstību, uzlabotu pakalpojumu kvalitāti un efektivitāti, kā arī noteiktu vienotus principus valsts pārvaldes sniegto pakalpojumu elektronizācijai, Sekretariāts, pamatojoties uz Valdības rīcības plānā un Ministru kabineta 2008. gada 3. jūnija rīkojuma Nr. 305 „Par Valsts pārvaldes politikas attīstības pamatnostādņēm 2008.-2013. gadam” 7.1. apakšpunktā Sekretariātam doto uzdevumu, izstrādā Elektronisko pakalpojumu likumprojektu.

Ministru kabineta 1996. gada 23. aprīļa noteikumi Nr. 154 „Dokumentu izstrādāšanas un noformēšanas noteikumi”, kas attiecībā pret Ministru kabineta 2005. gada 28. jūnija noteikumiem Nr. 473 „Elektronisko dokumentu izstrādāšanas, noformēšanas, glabāšanas un aprites kārtība valsts un pašvaldību iestādēs un kārtība, kādā notiek elektronisko dokumentu aprite starp valsts un pašvaldību iestādēm vai starp šīm iestādēm un fiziskajām un juridiskajām personām” ir vērtējami kā vispārīgās dokumentu izstrādāšanas un noformēšanas prasības saturošs tiesību akts, nosaka tādas prasības, kas elektroniskajā dokumentā nav izpildāmas. Piemēram, elektroniskā dokumentā nav izpildāma prasība par droša elektroniskā paraksta izvietojumu dokumenta rekvizītu zonā. Līdz ar to ir nepieciešams grozīt Ministru kabineta 1996. gada 23. aprīļa noteikumus Nr. 154 „Dokumentu izstrādāšanas un noformēšanas noteikumi”, novēršot pretrunas starp vispārējām normām un speciālajām elektronisko dokumentu izstrādāšanas un noformēšanas normām.

Normatīvā regulējuma nepilnības par tiešsaistē iegūtiem datiem no informācijas sistēmām un datu ticamību, ir viens no kavēkļiem elektroniskai datu apmaiņai starp valsts pārvaldes un pašvaldību iestādēm. Datu un informācijas apmaiņa starp valsts iestādēm praksē notiek, galvenokārt, ar papīra dokumentu starpniecību. Bieži, gadījumos, kad informācija tiek sniegta elektroniski, paralēli tiek lūgts to dublēt papīra dokumenta formā. Līdz ar to, ir jārisina jautājumi par valsts informācijas sistēmās esošo ziņu publisko ticamību, valsts informācijas sistēmās esošās informācijas nepilnību vai nesakrītību ar

personu apliecināšos dokumentos esošo informāciju novēršanu, valsts informācijas sistēmās esošo datu pieejamību tiešsaistē.

VAS „Latvijas Pasts” ir vienīgais uzņēmums Latvijā, kurš ieguvis uzticama sertifikācijas pakalpojumu sniedzēja statusu un kurš kopš 2006. gada 4. oktobra piedāvā sertifikācijas pakalpojumus, kas atbilst Elektronisko dokumentu likuma prasībām. Sertifikācijas pakalpojumi, kas pašlaik pieejami, ir kvalificēta elektroniskā paraksta un autentifikācijas sertifikātu izsniegšana, pārbaude un anulēšana un laika zīmoga pakalpojums. Ņemot vērā, ka atbilstoši Elektronisko dokumentu likuma prasībām drošam elektroniskajam parakstam ir jābūt radītam ar sertifikātu, kurš paraksta radīšanas brīdī ir derīgs, tad laika zīmoga izmantošana dod lietotājam pārliecību, ka paraksts ir uzticams, kā arī dod iespēju pārliecināties par sertifikāta derīgumu laikā, kad parakstam pievienots laika zīmogs. Ņemot vērā minēto, gadījumos, kad tas nepieciešams, elektroniski radītiem dokumentiem būtu nepieciešams pievienot sertificēta pakalpojumu sniedzēja laika zīmogu, kas garantē, ka dokuments tiek parakstīts, pierēģistrēts un to ir iespējams pārbaudīt. Lai novērstu strīdus par ieraksta izveides brīdi, samazinātu krāpšanās iespējamību, samazinātu datu izmaiņu iespējamību utt., būtu nepieciešams ieviest laika zīmogu valsts informācijas sistēmās, it sevišķi tajās, kas satur nozīmīgus datus, piemēram, tādus kā finanšu un kapitāla tirgus dalībnieku informācijas sistēmu datubāzu ierakstus u.c.

Vienota valsts atzīta autentifikācijas līdzekļa trūkums rada papildus slogu uz budžetu, ņemot vērā, ka institūcijas rada individuālus autentifikācijas līdzekļus savu informācijas sistēmu vajadzībām. Lai to risinātu, ir jāveido vienots valsts atzīts autentifikācijas mehānisms izmantošanai valsts pārvaldes iestāžu informācijas sistēmās. Risinājuma ieviešana uzsākama pakāpeniski, sākotnēji to ieviešot jaunveidojamās informācijas sistēmās. Par autentifikācijas līdzekli izmantojams autentifikācijas sertifikāts, kas ietverts droša elektroniskā paraksta radīšanas viedkartē, nākotnē – īpaši izveidots valsts atzīts autentifikācijas līdzeklis, kas iekļaujams eID kartē. Līdz ar to, izstrādājot jaunas informācijas sistēmas valsts pārvaldes vajadzībām, par galveno autentifikācijas līdzekli izmantojams personas elektroniskās identifikācijas līdzeklis vai autentifikācijas sertifikāts, kas ietverts droša elektroniskā paraksta radīšanas viedkartē.

Lai risinātu ar elektronisko dokumentu (Elektronisko dokumentu likuma izpratnē) arhivēšanu saistītos jautājumus, Sekretariāts ierosina sadarbībā ar Kultūras ministriju izveidot darba grupu priekšlikumu izstrādei par nepieciešamajām izmaiņām normatīvajā regulējumā.

Nepietiekama informētība un prasmes droša elektroniskā paraksta lietošanā ir būtisks faktors, kas bremzē droša elektroniskā paraksta plašāku ieviešanu. Pieejamā droša elektroniskā paraksta lietošanas instrukcija ir sarežģīta ikdienas datorlietotājiem, neērtības lietotājiem sagādā elektronisko dokumentu parakstīšanas programmatūras versiju maiņas. Sekretariāts ierosina informēšanas pasākumus jaunu tehnoloģisko risinājumu ieviešanā plānot kā nozīmīgu aktivitāti projekta ieviešanā.

IUMEPLzino_031108_epar_valsts_parv; Informatīvais ziņojums „Par droša elektroniskā paraksta pilnīgas ieviešanas iespējām valsts pārvaldē”

Lai nodrošinātu droša elektroniskā paraksta pilnīgu ieviešanu valsts pārvaldē un ieviestu nepieciešamās izmaiņas normatīvajos aktos, Sekretariāts izstrādājis pasākumu ieviešanas plānu, kas aplūkojams 1. tabulā.

1. tabula

Nr. p.k.	Pasākumi izvirzīto mērķu sasniegšanai un uzdevumu izpildei	Atbildīgās institūcijas	Pasākumu uzsākšanas laiks	Termiņi pasākumu īstenošanai	Papildus informācija
1.	Universālo identifikācijas karšu koncepcijas izstrāde	ĪUMEPLS	15.04.2008.	01.12.2008.	Ietekme uz droša elektroniskā paraksta lietošanu gaidāma pēc eID karšu izsniegšanas
2.	Grozījumu Ministru kabineta 2007. gada 6. marta noteikumos Nr. 171 „Kārtība, kādā iestādes ievieto informāciju internetā” izstrāde	ĪUMEPLS	01.06.2009.	01.10.2009.	Tiks noteikta vienota kārtība elektronisko pakalpojumu saņemšanai institūcijas mājas lapā
3.	Ar elektronisko dokumentu arhivēšanu saistīto normatīvo aktu sakārtošana	KM ĪUMEPLS	01.10.2008.	01.06.2009.	Izvērtēti un sagatavoti nepieciešamie grozījumi ar arhivēšanu saistītajos normatīvajos aktos
4.	Elektronisko pakalpojumu izmantošanas popularizēšanas pasākumi	ĪUMEPLS	15.08.2008.	pastāvīgi	Sabiedrība ir informēta par elektroniskas saziņas iespējām ar valsts un pašvaldību iestādēm
5.	Vienota autentifikācijas mehānisma ieviešana jaunajās valsts informācijas sistēmās	ĪUMEPLS	01.01.2009.	01.01.2010.	No jauna veidojamajās valsts informācijas sistēmās tiek iestrādāts autentifikācijas mehānisms ar elektronisko identitātes apliecināšanas līdzekli
6.	Datu izgūšanas un nosūtīšanas tiešsaistē no valsts informācijas sistēmām juridiskās ticamības nostiprināšana	ĪUMEPLS iesaistītās ministrijas	01.06.2009.	01.01.2010.	Pasākums nodrošinās no jauna veidojamām sistēmām izgūto datu juridisko ticamību, to nedublējot ar papīra dokumentu

Nepieciešamais finansējums 1. tabulā aprakstīto pasākumu (6., 7. un 8.) finansēšanai tiks aprēķināts izstrādājot katru normatīvo aktu atsevišķi, ņemot vērā, ka šo pasākumu ieviešana nenotiks vienlaicīgi, bet gan saskaņā ar Eiropas Reģionālās attīstības fonda līdzfinansējuma 2007.-2013. gada periodam apgūšanas plānu. Finansējums tiks piešķirts darbības programmas „Infrastruktūra un pakalpojumi” 3.2.2.1.1. apakšaktivitātes „Informācijas sistēmu un elektronisko pakalpojumu attīstība” ietvaros.

3. Secinājumi

Ņemot vērā, ka valsts pārvaldes iestāžu darbinieki ir nodrošināti ar droša elektroniskā paraksta radīšanas līdzekļiem un viedkaršu lasītājiem, nepieciešams nekavējoši uzsākt īslaicīgi glabājamo dokumentu apriti starp tiešās valsts pārvaldes iestādēm, izmantojot elektroniskos dokumentus.

Lai veicinātu elektronisko dokumentu apriti un precizētu elektronisko dokumentu izstrādei noteiktās prasības, veicami grozījumi MK kārtības rullī, Ministru kabineta 2002. gada 28. maija instrukcijā Nr. 3 „Ministru kabineta kārtības rullī noteikto dokumentu elektroniskās aprites kārtība” un Ministru kabineta 1996. gada 23. aprīļa noteikumos Nr. 154 „Dokumentu izstrādāšanas un noformēšanas noteikumi”.

2010. gada ministriju un citu centrālo valsts iestāžu budžeta prioritāšu pieteikumos nepieciešams iekļaut jautājumu par valsts budžeta līdzekļu piešķiršanu droša elektroniskā paraksta radīšanas viedkaršu iegādei valsts iestāžu darbiniekiem. 2009. gadā droša elektroniskā paraksta radīšanas viedkartes iestādēm to darbiniekiem iegādāties iestāžu esošā budžeta ietvaros.

Nekavējoši risināms jautājums par normatīvā regulējuma elektronisko dokumentu arhivēšanas jomā pilnveidošanu.

Ņemot vērā, ka jautājums par personas identifikāciju un autentifikāciju elektroniskā vidē Latvijā līdz šim nav regulēts, jārisina jautājums par vienota autentifikācijas mehānisma ieviešanu.

Izveidotā drošā elektroniskā paraksta infrastruktūra ir viens no izšķirošajiem faktoriem elektronisko pakalpojumu attīstīšanā. Līdz ar to, izveidotās infrastruktūras turpmākas uzturēšanas nepārtrauktība ir nepieciešams priekšnoteikums sertifikācijas pakalpojumu infrastruktūras sekmīgai tālākattīstībai. Jāatzīmē, ka bez finansiāla atbalsta no valsts budžeta sertifikācijas pakalpojumu turpmākā attīstība, vismaz tuvākajā nākotnē, nav iespējama. Atbilstoši Ministru prezidenta 2008. gada 29. aprīļa rezolūcijā Nr. 111-1/218 noteiktajam, satiksmes ministram uzdots sagatavot un iesniegt Ministru Prezidentam priekšlikumus par VAS „Latvijas Pasts” turpmāko rīcību, lai nodotu elektroniskā paraksta sistēmas ieviešanu citai institūcijai, vienlaicīgi izvērtējot visas iespējamās līguma izmaiņas juridiskās un ekonomiskās sekas.

Informācijas un komunikāciju tehnoloģiju izmantošana ļauj būtiski optimizēt valsts pārvaldes darbu, tai skaitā, dokumentu apriti, veidojot uz

iedzīvotāju vajadzībām vērstu, demokrātisku un efektīvu valsts pārvaldi, kas spēj nodrošināt Latvijas valsts un tās iedzīvotāju konkurētspēju un labklājību.

Valsts pārvaldes modernizācija, kas balstīta uz informācijas un komunikācijas tehnoloģiju iespēju izmantošanu, ir izšķirošs faktors iedzīvotāju apmierinātības ar valsts pārvaldes darbu celšanā, kā arī uzlabos Latvijas rādītājus elektroniskās pārvaldes jomā Eiropas Savienības valstu vidū.

Īpašu uzdevumu ministre
elektroniskās pārvaldes lietās

S. Bāliņa

Īpašu uzdevumu ministra elektroniskās pārvaldes lietās sekretariāta vadītājs	Juridiskās nodaļas vadītāja	Par kontroli atbildīgā amatpersona	Atbildīgā amatpersona
J. Jansons	I. Gaidele	M. Plaude	E. Piruška

03.11.2008. 11:09

3085

E. Piruška

67142633, elina.piruska@eps.gov.lv